

Orsakerna till unga finländares skuldsättning

Marie-Sofie Blomqvist

Examensarbete/ Degree Thesis
Företagsekonomi/ Business Administration
2014

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Företagsekonomi
Identifikationsnummer:	4846
Författare:	Marie-Sofie Blomqvist
Arbetets namn:	Orsakerna till unga finländares skuldsättning
Handledare (Arcada):	Maj-Britt Granström
Uppdragsgivare:	-
<p>Sammandrag:</p> <p>Betalningsanmärkningarnas antal har ökat under de senaste åren i Finland. Ökningen av dem är ett allvarligt problem i dagens samhälle, då betalningsanmärkningarna har allvarliga följder för de som drabbas av dem. Orsakerna bakom skuldsättningen kan vara många, och vissa av orsakerna kan individen själv inte inverka på. Ibland kan skuldsättningen vara ett resultat av någonting som pågått länge, t.ex. sjukdom, men skuldsättningen kan också bero på någonting som sker snabbt och oväntat. Undersökningens syfte är att kartlägga de unga studerandes åsikter om de bakomliggande orsakerna till de unga finländarnas skuldsättning och betalningsanmärkningar. Undersökningen klarlägger även studerandenas syn på snabbkrediter och deras kunskap om betalningsanmärkningarnas följder. I teoridelen presenteras bl.a. kreditupplysningsverksamheten i Finland, betalningsanmärkningarnas följder och betalningsanmärkningarnas utveckling bland befolkningen. Undersökningen genomförs som en enkät och frågeformulären delas ut till studeranden vid yrkeshögskolan Arcada. Frågeformuläret består av åtta frågor och i undersökningen får respondenterna uttrycka sig om sina åsikter angående orsakerna till de unga finländarnas skuldsättning och om sin inställning till snabbkrediter. Även respondenternas medvetenhet om betalningsanmärkningarnas följder undersöks. På basis av undersökningen kan det bl.a. konstateras att respondenterna ansåg att en hänsynslös livsstil, brist på motivation och fattigdom inverkar mycket på de ungas skuldsättning.</p>	
Nyckelord:	skuldsättning, betalningsanmärkning, snabbkredit, kreditupplysningsverksamhet, unga finländare, studerande
Sidantal:	42
Språk:	svenska
Datum för godkännande:	11.12.2014

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Business Administration
Identification number:	4846
Author:	Marie-Sofie Blomqvist
Title:	The reasons behind the young Finns indebtedness
Supervisor (Arcada):	Maj-Britt Granström
Commissioned by:	-
<p>Abstract:</p> <p>The number of payment defaults has risen during the last years in Finland. The increase of them is a serious problem in today's society, since the payment defaults have serious consequences for those who suffer from them. The causes of indebtedness may be many, and some of the causes are those one may not influence themselves. Sometimes debt can be a result of something that has been going on a long time, e.g. an illness, but the debt can also be due to something that happens quickly and unexpectedly. The study's aim is to clarify the young students' opinions about the underlying causes of young Finns' debt and credit history. The study also clarifies the students' views on fast loans and their knowledge of the consequences behind the payment defaults. The theoretical part presents e.g. credit references in Finland, the consequences of payment defaults and the evolution of the payment defaults among the population. The survey is conducted as an inquiry and the questionnaires will be distributed to students at Arcada University of Applied Sciences. The questionnaire consists of eight questions and the survey respondents get the word out about their views on the reasons of the young Finns' indebtedness and their approach to fast loans. Although the respondents' awareness of the consequences behind the payment defaults will be explored. On basis of the survey among other things noted are that respondents felt that a reckless lifestyle, lack of motivation and poverty are the main reasons for a lot of young people's debt.</p>	
Keywords:	indebtedness, payment default, payday loan, credit reference, young Finns, student
Number of pages:	42
Language:	Swedish
Date of acceptance:	11.12.2014

OPINNÄYTE	
Arcada	
Koulutus:	Liiketalous
Tunnistenumero:	4846
Tekijä:	Marie-Sofie Blomqvist
Työn nimi:	Syyt suomalaisnuorten velkaantuneisuuden takana
Työn ohjaaja:	Maj-Britt Granström
Toimeksiantaja:	-
<p>Tiivistelmä:</p> <p>Maksuhäiriömerkintöjen määrä on kasvanut viime vuosina Suomessa. Niiden lisääntyminen on vakava ongelma nyky-yhteiskunnassa, sillä maksuhäiriömerkinnöillä on vakavat seuraukset henkilöille, jotka niistä kärsivät. Syytä velkaantumiseen voi olla monia, ja jotkut syyt ovat sellaisia, että yksilö ei voi itse vaikuttaa niihin. Joskus velkaantuminen voi olla seuraus jostakin pitkäaikaisesta tilasta, esimerkiksi sairaudesta, mutta velka voi myös johtua jostakin äkillisestä ja yllättävästä asiasta. Tutkimuksen tavoite on kartoittaa nuorten opiskelijoiden mielipiteitä siitä, mitkä ovat syyt nuorten suomalaisten velkaantumisen ja maksuhäiriömerkintöjen takana. Tutkimuksessa selvitetään myös opiskelijoiden näkemyksiä pikalainoista ja heidän tuntemusta maksuhäiriömerkintöjen seurauksista. Teoriaosassa esitellään mm. luottotoimintaa Suomessa, maksuhäiriömerkintöjen seurauksia ja maksuhäiriömerkintöjen kehitystä väestön keskuudessa. Tutkimus toteutetaan kiertokyselynä ja kyselylomakkeet jaetaan ammattikorkeakoulu Arcadan opiskelijoille. Kyselylomake koostuu kahdeksasta kysymyksestä ja kyselyssä vastaajat tuovat ilmi näkemyksiään koskien syytä suomalaisnuorten velkaantumiseen sekä heidän asenteesta pikalainoja kohtaan. Myös vastaajien tietoutta maksuhäiriömerkintöjen seurauksista tutkitaan. Tutkimuksen perusteella voidaan muun muassa todeta, että vastaajien mielestä holtiton elämäntapa, motivaation puute ja köyhyys vaikuttavat paljon nuorten velkaantumiseen.</p>	
Avainsanat:	velkaantuminen, maksuhäiriömerkintä, pikalaina, luottotoiminta, nuoret suomalaiset, opiskelija
Sivumäärä:	42
Kieli:	ruotsi
Hyväksymispäivämäärä:	11.12.2014

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	8
1.1	Problemområde och syfte	9
1.2	Metod.....	9
2	Kreditupplysningsverksamheten i Finland	10
2.1	Allmänt om kreditupplysningsverksamheten	11
2.2	Olika typer av betalningsanmärkningar	11
2.3	Betalningsanmärkningarnas följder för privatpersoner.....	14
3	Skuldsättningen bland befolkningen i Finland	15
3.1	Betalningsanmärkningarnas utveckling bland befolkningen	15
3.2	Exempel på olika sätt att skuldsätta sig på	16
3.2.1	<i>Banklån.....</i>	<i>16</i>
3.2.2	<i>Kreditkort</i>	<i>17</i>
3.2.3	<i>Delbetalning.....</i>	<i>17</i>
3.2.4	<i>Snabbkredit</i>	<i>17</i>
3.2.5	<i>Förändringar i lagstiftningen angående snabbkredit 2013.....</i>	<i>18</i>
3.3	Betalningsanmärkningar bland unga personer	18
3.3.1	<i>Orsaker bakom hög skuldsättning.....</i>	<i>18</i>
4	Undersökningen	20
4.1	Planering och genomförande av undersökning.....	20
4.2	Resultat	21
4.2.1	<i>Basfakta om respondenterna (kön)</i>	<i>21</i>
4.2.2	<i>Orsakerna bakom unga finländarnas skuldsättning</i>	<i>22</i>
4.2.3	<i>Inverkan som underlåtenheten att undersöka betalningsförmågan har på skuldsättningen.....</i>	<i>24</i>
4.2.4	<i>Inverkan som krediternas riktiga marknadsföring har på skuldsättningen</i>	<i>24</i>
4.2.5	<i>Inverkan som försenade återbetalningar har på skuldsättningen</i>	<i>25</i>
4.2.6	<i>Studerandes inställning till snabbkrediter.....</i>	<i>26</i>
4.2.7	<i>Orsakerna bakom studerandenas inställning till snabbkrediter</i>	<i>26</i>
4.2.8	<i>Studerandens kunskaper om betalningsanmärkningarnas följder</i>	<i>27</i>
5	Sammanfattning och analys	28
6	Avslutning	30

Källor 32

Bilaga 1

Bilaga 2

Figurer

Figur 1. Utvecklingen av personer med betalningsanmärkningar 1995-2013 Suomen Asiakastieto: Maksuhäiriöisiä kuluttajia 17 000 vuodessa lisää, 2013).....	16
Figur 2. Unga personers bakomliggande orsaker till skulder (Konsumentverket, 2011)	19
Figur 3. Hur mycket olika faktorer inverkar på skuldsättningen(Konsumentverket, 2011).....	19
Figur 4. Fördelningen mellan könen.....	22
Figur 5. Beroenden av olika slag.....	22
Figur 6. En hänsynslös livsstil eller brist på motivation.....	23
Figur 7. Övriga förändringar som inverkar på livssituationen.....	23
Figur 8. En ökning i levnadskostnaderna.....	23
Figur 9. Fattigdom.....	24
Figur 10.Underlåtenhet att undersöka betalningsförmågan.....	24
Figur 11. Riklig marknadsföring av krediter.....	25
Figur 12. Försenade återbetalningar.....	26
Figur 13. De studerandes inställning till snabbkrediter.....	26
Figur 14. De studerandes medvetenhet om betalningsanmärkningarnas följder.....	28

Tabeller

Tabell 1. Orsakerna bakom de unga finländarnas skuldsättning.....	28
Tabell 2. De unga finländarnas inställning till snabbkrediter.....	29
Tabell 3. Omständigheter som förändrats år 2014 jämfört med år 2011.....	30

1 INLEDNING

Ett ämne som är väldigt aktuellt just nu och som det rapporteras mycket om i media, är finländarnas ökande antal betalningsanmärkningar. Den ökade mängden betalningsanmärkningar är ett utbrett fenomen och gäller såväl fysiska personer som företag. Då vi talar om fysiska personer, så har 11 procent av de unga vuxna, det vill säga personer under 30 år, åtminstone en betalningsanmärkning. (Asiakastieto, 2013) I juni i år rapporterades det om att över hundra finländare varje dag får en betalningsanmärkning. (Turkulainen, 2014) Ett faktum är att betalningsanmärkningarna är ojämnt utspridda rent geografiskt bland befolkningen i Finland. (Suomen asiakastieto. *Maksuhäiriöisiä kuluttajia 17 000 vuodessa lisää*, 2013)

Det finns flera olika typer av betalningsanmärkningar och det finns därmed också varians mellan de olika typerna angående bl.a. lagringstider. I Kreditupplysningslagen finns det noggranna bestämmelser om kreditupplysningar och kreditupplysningsregister.

Orsakerna bakom skuldsättningen kan vara många och vissa av orsakerna kan individen själv inte påverka. Ibland kan skuldsättningen vara en följd av någonting som pågått länge, t.ex. sjukdom men skuldsättningen kan också bero på någonting som sker snabbt och oväntat. Att det uppstår så kallade skuldspiraler är inte heller helt ovanligt, dvs. att ett nytt lån tas för att betala gamla lån och sedan tas ett nytt lån igen för att betala detta lån osv. (Velkakierre, 2014)

Det finns en hel del sätt att skuldsätta sig på, t.ex. via banklån, kreditkort, delbetalning eller snabbkrediter. Då vi talar om unga finländare, är det ofta obetald hyra som leder till en betalningsanmärkning. I augusti 2013 hade 50 000 finländare en betalningsanmärkning som berodde på obetald hyra. (Verkkouutiset, 2013)

Detta examensarbete kan vara intressant och till nytta för unga personer med betalningssvårigheter och/eller betalningsanmärkningar, för företag och banker samt andra allmänt av ämnet intresserade personer på grund av problemets samhällliga karaktär.

1.1 Problemområde och syfte

I Finland har betalningsanmärkningarnas antal ökat under de senaste åren. Ökningen av dem är ett stort problem i dagens samhälle, då betalningsanmärkningarna har allvarliga följder för de som drabbas av dem. Av en betalningsanmärkning följer en hel del konsekvenser som en individ nödvändigtvis inte är medveten om. För en del kan det komma som en chock att en betalningsanmärkning t.ex. kan inverka på en persons arbetsmöjligheter.

Det talas alltid emellanåt om att hänsynslös livsstil skulle vara en av orsakerna bakom de unga finländarnas skuldsättning. En sak som bidrar till en hänsynslös livsstil är det faktum att det i dagens samhälle finns väldigt många olika sätt att skuldsätta sig på och att det i många fall är väldigt ”enkelt” att skuldsätta sig. Då den unga t.ex. behöver en ny telefon eller dator, men inte har tillräckligt med pengar till att köpa den, är det möjligt för honom att välja delbetalning. Han kan också t.ex. välja att ta en snabbkredit eftersom låneprocessen är snabb och ingen säkerhet för lånet krävs.

Undersökningens syfte är att kartlägga de unga studerandes åsikter om de bakomliggande orsakerna till de unga finländarnas skuldsättning och betalningsanmärkningar. Kartläggningen gäller även studerandes syn på snabbkrediter och deras kunskap om betalningsanmärkningarnas följder. Dessa frågor försöker man få ett svar på genom följande frågeställningar.

- Vilka är de unga studerandes åsikter om orsakerna till de unga finländarnas betalningsförmåga?
- Vilken är studerandes syn på snabbkrediter?
- Hur medvetna är unga studerande om betalningsanmärkningarnas följder?

1.2 Metod

Skribenten valde att genomföra sin undersökning med en enkät med fasta svarsalternativ, eftersom detta var mest lämpligt med tanke på ämnet och bästa sättet att

nå den tilltänkta målgruppen. Enkäter, med fasta svarsalternativ, passar bra då man vill göra en kvantitativ analys. (Patel & Davidson s. 79)

Enkäter bygger på frågor och det innebär att man är beroende av individernas villighet att svara på dessa frågor. Det är viktigt att försöka motivera individerna att besvara frågorna. I det syftet skall det framgå om enkäten är konfidentiell eller anonym (Patel&Davidson 1991 s. 61,62,63)

Den utsedda målgruppen var i detta fall unga studeranden och frågeformulären delades ut till unga studeranden vid yrkeshögskolan Arcada i Helsingfors. Enkäten delades ut till 93 unga studeranden varav hälften var kvinnor och hälften män.

Den standardiserade enkäten innefattade åtta frågor varav en fråga (6) kunde preciseras närmare. Enkäten delades ut till tre olika personer för prövning. Pilotgruppen bestod av vänner och släkt till skribenten. Pilotgruppen ledde till förtydligande och omskrivning av fråga nummer två. Enligt Patel & Davidson (2011 s. 103, 105) är det viktigt att kunna pröva t.ex. enkätfrågorna på individer som motsvarar den tilltänkta undersökningsgruppen för att säkerhetsställa validiteten och att kontrollera tillförlitligheten (reabiliteten) genom att noggrant kontrollera hur frågorna är formulerade så de inte går att missuppfattas.

Enkäter är på många sätt lättare att bearbeta än intervjuer dels för att svaren är skriftliga och dels för att man kan ha en större undersökningsgrupp än i t.ex. intervjuer. Det är också lättare att på basis av svaren göra jämförelser eftersom alla svarar på samma frågor. (Ejvegård 2009, s. 55)

2 KREDITUPPLYSNINGSVVERKSAMHETEN I FINLAND

En betalningsanmärkning är en anmärkning som registrerats i ett kreditupplysningsregister på grund av att en person inte betalat sin skuld i tid. En betalningsanmärkning fås inte automatiskt då en räkning lämnats obetald, utan för att en betalningsanmärkning skall uppstå krävs det vissa åtgärder av myndigheterna, t.ex. en dom från en tingsrätt eller meddelande av kreditgivaren förutsatt att vissa villkor är uppfyllda. (Kulutajaliitto, 2013)

2.1 Allmänt om kreditupplysningsverksamheten

I Kreditupplysningslagen 11.5.2007/527 finns det noggranna bestämmelser om kreditupplysningar och kreditupplysningsregister för såväl företag som fysiska personer. Det första kapitlet i lagen tar endast allmänt upp ämnesområdet och definierar vad man kan tillämpa lagen på, vilket lagens syfte är, olika begrepp samt i vilka undantagsfall lagen kan tillämpas. De andra kapitlen i lagen igen reglerar bl.a. villkoren för de som upprätthåller kreditupplysningsregistret, vad som får finnas i ett kreditupplysningsregister, lagringstider för betalningsstörningar och kreditvärderingsuppgifter, förutsättningar för utlämnande av personkreditupplysningar, tillsynsmyndigheten och de registrerades rättigheter.

I 29 § i Kreditupplysningslagen om de registrerades rättigheter står det att en fysisk person skall underrättas då han får sin första anteckning i kreditupplysningsregistret samt att han har rätt att yrka korrigerig. I samma paragraf står det också att ifall en persons kreditupplysningar används vid beviljandet av kredit så skall han informeras om detta på förhand och även informeras om vilket register som kommer att användas.

Ett exempel på ett kreditupplysningsregister är det som Suomen Asiakastieto Oy upprätthåller. De som kan ha nytta av ett kreditupplysningsregister är t.ex. banker då de beviljar lån och företag innan de anställer en ny arbetstagare. (Uusilaina.fi, 2013)

2.2 Olika typer av betalningsanmärkningar

Det finns sex huvudkategorier av betalningsanmärkningar en person kan få: betalningsanmärkningar som berör kreditrelationer, anmärkningar kopplade till skuldsättningsdomar, utmätningssuppgifter, skuldsanerings- och konkursanmärkningar, övriga betalningsanmärkningar och övriga kreditanmärkningar. (Omatieto, 2014)

Den första gruppen, betalningsanmärkningar som berör kreditrelationer, anmäls av finansieringsbolagen. Det kan alltså vara frågan om betalningsanmärkningar kopplade till t.ex. kontokrediter eller kreditkort. (Omatieto, 2014) I 14 § i Kreditupplysningslagen 11.5.2007/527 finns det kriterier för när en sådan här betalningsanmärkning får föras in i ett kreditupplysningsregister. Det första kriteriet är att betalningen bör vara försenad i

åtminstone 60 dagar, räknat från den första förfallodagen. Det andra kriteriet hänför sig till att gäldenären, dvs. skuldtagaren, måste vara medveten om att en försummelse av betalningen leder till en betalningsanmärkning i hans kreditupplysningsregister. Detta bör således nämnas i konsumentkreditavtalet. Det tredje kriteriet hänför sig till att borgenären, dvs. skuldgivaren, bör ha sänt en betalningspåminnelse och att den bör ha sänts 21 dagar före anmälan görs. Även i betalningspåminnelsen bör det finnas en anteckning om att en betalningsförsummelse leder till en betalningsanmärkning i kreditupplysningsregistret. I 18 § i samma lag står det att en uppgift som borgenären anmält har en lagringstid på två år.

Den andra gruppen, skuldsättningsdomar, kommer direkt från tingsrätterna i Finland. (Omatieto, 2014). Enligt 13 § i Kreditupplysningslagen 11.5.2007/527 kallar man denna grupp betalningsanmärkningar som har registrerats av en myndighet. Detta betyder att det till denna grupp hör betalningsförsummelse som fastställts som en tredskodom eller en dom från en domstol, och dom som det syftas på i 2 kap. 26 § i utsökningsbalken. Enligt Kreditupplysningslagens 18 § skall en sådan uppgift tas bort ur registret efter senast tre år.

Den tredje gruppen är utmätningsuppgifter och uppgifterna fås från utmätningsmyndigheterna. Dessa uppgifter kommer alltså i och med att indrivningen redan gått till utmätningsmannen och personen inte klarar av att betala skulden. Ett exempel på en utmätningsanmärkning som en privatperson kan få är medellöshet eller annat hinder som konstateras i och med utmätningsförfarandet, och en sådan anmärkning har en lagringstid på tre år. (Omatieto, 2014)

Den fjärde gruppen är skuldsanerings- och konkursanmärkningar. Dessa anmärkningar fås direkt från det register som Rättsregistercentralen upprätthåller. Några exempel på skuldsaneringsanmärkningar är en anmärkning om att en person har gjort en ansökan om skuldarrangemang, en anmärkning om att en domstol har godkänt en persons anmälan om skuldarrangemang och en anmärkning om att en persons betalningsprogram har avbrutits som en följd av att han inte har betalat den prestanda han borde ha betalat. (Omatieto, 2014) I 18 § i Kreditupplysningslagen står det att en skuldsaneringsanmärkning skall tas bort senast en månad efter att den raderats ur

myndighetsregistret eller senast tre månader från den tidpunkt då gäldenären bestämt att betalningsprogrammet skall upphöra.

Exempel på konkursanmärkningar är ansökan om konkurs som skuldtagaren lämnat in till tingsrätten, ansökan om konkurs som skuldgivaren lämnat in till tingsrätten och förlikning i en konkurs. (Omatieto, 2014) I Lag om konkurs- och företagssaneringsregistret 20.2.2004/137 finns det nämnt hur länge en konkursanmärkning får finnas i registret. Huvudregeln är att konkursanmärkningar försvinner ur registret efter fem år beräknat från den dag då konkursen inleddes. Ifall konkursärendet av någon orsak avslagits, avvisats, avskrivits eller lagts ned (t.ex. om konkursansökan varit bristfällig) skall en sådan anmärkning tas bort ur registret senast tre månader efter denna företeelse.

Den femte gruppen av betalningsanmärkningar är övriga betalningsstörningar. Till denna grupp hör bl.a. tratta - och växelprotester men också t.ex. specialindrivning av arbetsgivaravgifter. (Omatieto, 2014)

Den sjätte och därmed sista gruppen av betalningsanmärkningar är övriga kreditanmärkningar. Anmärkningar som hör hit är bl.a. anmärkningar om personer som har fått förmyndare och anmärkningar om personer som har ett frivilligt skuldarrangemang på gång. (Omatieto, 2014)

Privatpersoner kan i någon mån inverka på hur deras kredituppgifter ser ut. Sedan 1991 har privatpersoner själv kunnat införa ett kreditförbud i sina kredituppgifter. Ett sådant kreditförbud kan föras in t.ex. om en persons identitetsbevis har försvunnit. Denna kredituppgift hör till gruppen övriga kreditanmärkningar. En annan anmärkning en person själv har kunnat föra in är från och med år 1999 en anmärkning om att en skuld har blivit betald. (Parpola & Kiljala 2005 s.108)

2.3 Betalningsanmärkningarnas följder för privatpersoner

I 19 § i Kreditupplysningslagen finns det noga uppräknat när man får använda sig av en persons kreditupplysningar t.ex. vid förberedelse av indrivning, vid ingående av hyresavtal samt vid bedömning av arbetstagares lämplighet för arbetet ifråga.

En betalningsanmärkning kan ha flera olika följder för en privatperson. En av följderna är att personen har svårare att få banklån och att det är så gott som omöjligt för personen att få lån utan säkerhet. De institutioner som erbjuder lån kontrollerar nämligen lånesökandes kredituppgifter för att försäkra sig om hans betalningsförmåga. (Svea Ekonomi, 2014). Det blir samtidigt också svårare för personen att få studielån och snabbkrediter. Den ifrågavarande personens kredit- och bankkort kan även krävas tillbaka av samtliga banker och chansen för att bli beviljad ett nytt kreditkort är mycket liten. (Kuluttajaliitto, 2013)

Att så att säga köpa på räkning (t.ex. distansköp) är i de flesta fall inte möjligt för en person med betalningsanmärkningar. Varorna bör betalas antingen i förskott eller med postförskott. Även internet- och mobilabonnemang påverkas i och med att personen kan bli tvungen att betala t.ex. i förskott då ett nytt kontrakt görs upp. (Kuluttajaliitto, 2013)

En persons betalningsanmärkningar kan också inverka på dennes möjlighet att få en hyresbostad i framtiden i och med att hyresvärdar ofta kontrollerar hyresgästens kredituppgifter innan hyreskontraktet undertecknas. Speciellt om personen har en betalningsanmärkning angående en obetald hyra eller vräkning så är det nästan omöjligt att få en hyresbostad. En betalningsanmärkning påverkar också möjligheten att få en hyresbostad genom att personen inte får en hemförsäkring som är ett måste för många hyresbostäder. Överlag blir det svårare för personen att få andra försäkringar. (Takuu Säätiö, 2014) Även en persons arbetsmöjligheter kan påverkas av en betalningsanmärkning, då en del arbetsgivare kollar arbetssökandens kredituppgifter. (Kuluttajaliitto, 2013)

3 SKULDSÄTTNINGEN BLAND BEFOLKNINGEN I FINLAND

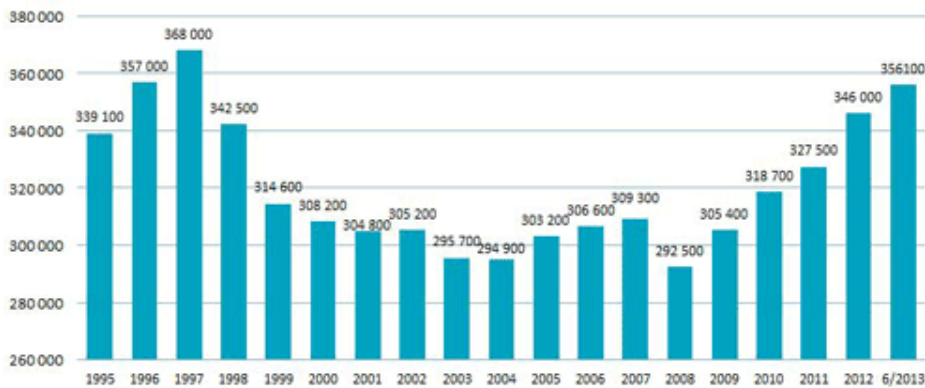
Samhället har förändrats väldigt mycket under de senaste decennierna och man talar i många fall om ett konsumentsamhälle. Vårt konsumentsamhälle går i många fall hand i hand med en hänsynslös livsstil. Konsumentsamhället sätter nämligen en hel del press på den unga som vill uppnå en viss livsstil (vara en i gänget) då samhället kräver att man hela tiden skall köpa nya produkter. Anskaffningen av dessa produkter kan leda till att den unga skuldsätter sig, då han lever över sina tillgångar.

3.1 Betalningsanmärkningarnas utveckling bland befolkningen

Under åren 1987-1989 började bankerna i Finland rutinmässigt kontrollera en persons kreditupplysningar innan de beviljade kredit till honom/henne. I och med detta ökade också mängden betalningsanmärkningar. (Parpola & Kiljala 2005, s.119) År 1997 nådde Finland en ”topp” med avseende på antalet personer med betalningsanmärkningar. Detta år fanns det 368 000 personer registrerade med betalningsanmärkningar och antalet personer med betalningsanmärkningar hade stigit med 100 000 på fem år. Denna ”topp” förklaras ha ett starkt samband med den finska bankkrisen i början av 1990-talet. (Parpola & Kiljala 2005, s.134-135)

Antalet personer med betalningsanmärkningar i Finland har ökat under de fem senaste åren. I juni 2013 var antalet personer med betalningsanmärkningar 356 100 stycken, vilket betyder att 8,2 procent av alla finländare som fyllt 18 år har åtminstone en betalningsanmärkning.

MAKSUHÄIRIÖISET HENKILÖT 1995-2013

Figur 1. Utvecklingen av personer med betalningsanmärkningar 1995-2013 (Suomen Asiakastieto: Maksuhäiriöisiä kuluttajia 17 000 vuodessa lisää, 2013)

Betalningsanmärkningarna är ojämnt utspridda rent geografiskt bland befolkningen i Finland. Procentuellt sett har flest personer betalningsanmärkningar i Katuma i Tavastehus, i Hovinsaari i Kotka och i Pansio-Perno i Åbo. I dessa områden har var femte invånare en betalningsanmärkning och arbetslöshetsprocenten i dessa områden är 23-35 procent. Tvärtom är det i t.ex. Ytteresse i Österbotten, där bara en procent av invånarna har betalningsanmärkningar. (Suomen asiakastieto. *Maksuhäiriöisiä kuluttajia 17 000 vuodessa lisää*, 2013)

3.2 Exempel på olika sätt att skuldsätta sig på

I dagens samhälle finns det många olika sätt att skuldsätta sig på. Ofta gäller banklån större summor, dvs. flera tusen euro medan t.ex. snabbkrediter ofta handlar om mindre summor dvs. några hundra euro.

3.2.1 Banklån

Ett banklån kan tas vid många olika tillfällen och banklån är i många fall den form av lån som är billigast. Bankerna erbjuder oftast två typer av lån d.v.s. sådana som kräver säkerhet och sådana som inte gör det. Som säkerhet kan t.ex. en bostad användas. Ett banklån som kräver säkerhet är alltid billigare än ett lån som inte gör det. (OP-Pohjola, 2014)

3.2.2 Kreditkort

På marknaden finns även flera olika typer av kreditkort. Exempel på kreditkortsbolag är Visa, MasterCard och American Express, varav Visa är världens största. (Lainatieto, 2014)

Eftersom det finns så många olika slags kreditkort så finns det också varians i vad som krävs för att en kortansökan skall godkännas. Vanliga kriterier är att den som ansöker skall ha fyllt 18 år, ha regelbundna inkomster och inte ha anmärkningar i något kreditregister. (Luottokortti.com, 2014)

Även storleken på krediten varierar mellan de olika korten, t.ex. Nordeas MasterCard Credit-kort har en kreditgräns på mellan 1000 och 5000 euro, medan t.ex. Nordeas MasterCard Gold-kort har en kreditlimit på mellan 5000 och 10 000 euro. (Nordea, 2014)

3.2.3 Delbetalning

Delbetalning handlar om att kunden betalar sin skuld i rater för en köpt vara till försäljaren. Först då varan i sin helhet är betald övergår äganderätten från försäljaren till kunden. I de allra flesta fallen betalar kunden mer för varan då han väljer delbetalning än vad han skulle ha betalat ifall att han med en gång skulle ha betalat för den. (Jangmani, 2014)

3.2.4 Snabbkredit

Snabbkredit är en form av skuldsättning där låneprocessen är snabb och ingen säkerhet för lånet krävs. Snabbkredit handlar oftast om summor mellan 50-2000 euro men också räntorna är oftast högre jämfört med andra typer av lån. (Lainaopas, 2014)

Marknadsföringen av snabbkrediter är riklig och reklamer finns både på metrostationer och på busshållplatser samt t.ex. i e-postform . Konkurrensen på marknaden är väldigt hård då det finns så många olika företag som erbjuder snabbkrediter. (Pikavippi24, 2012)

3.2.5 Förändringar i lagstiftningen angående snabbkredit 2013

Den ökande skuldsättningen bland befolkningen ledde år 2013 till en lagförändring. En ny snabbkreditslag trädde i kraft i juni 2013 och i och med denna fick snabbkrediterna ett räntetak. Tanken bakom lagen var att man ville sänka snabbkrediternas höga räntor. Den nya lagen begränsade alltså snabbkrediternas och mindre låns, (dvs. lån under 2000 euro), effektiva årsränta till att vara maximalt 51 %. (Taloussuomi, 2013)

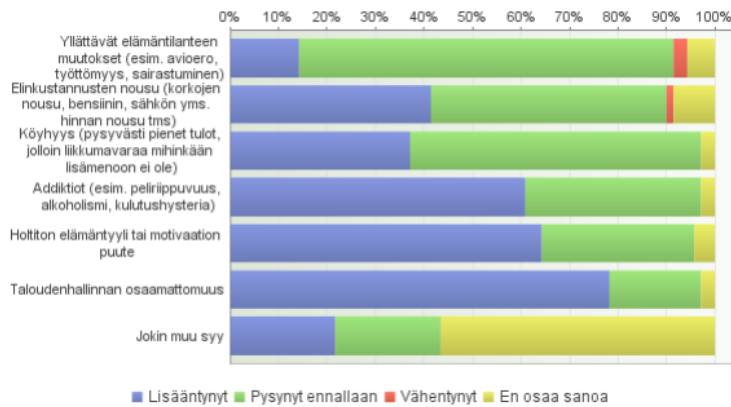
I maj 2014 rapporterades det i media om hur, trots allt, över hälften av alla snabbkreditsbolag erbjöd lån vars ränteprocent fortfarande översteg den tillåtna gränsen. (Ilta-Sanomat, 2014) Antalet snabbkrediter sjönk dock under det första kvartalet av år 2014 från 350 000 stycken året innan till under 70 000 stycken. (Turun Sanomat, 2014)

3.3 Betalningsanmärkningar bland unga personer

Av de unga finländarna i åldern 20-29 hade 11,4 procent en betalningsanmärkning i slutet av mars 2013, vilket är en 3 procent ökning på ett år. En liten skillnad mellan könen kan här observeras eftersom 13 procent av de unga männen i åldern 20-29 år hade en betalningsanmärkning mot 9 procent av de unga kvinnorna i samma ålderskategori. (Svenska Yle, 2013)

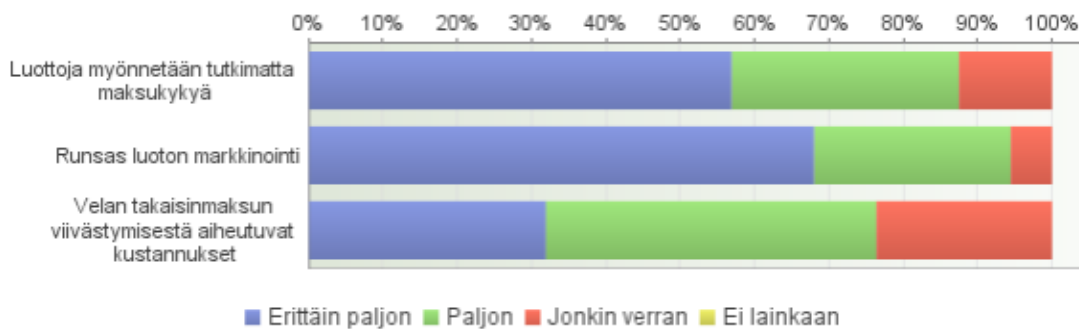
3.3.1 Orsaker bakom hög skuldsättning

Konsumentverket gjorde år 2011 en undersökning om orsakerna bakom privatpersoners skulder och de förverkligade denna undersökning genom att de skickade ut en förfrågan åt ekonomi- och skuldrådgivare om varför deras kunder var skuldsatta. Ur resultatdiagrammet för personer under 30 år kan det utläsas att över 50 % av de som svarat ansåg att orsaker som t.ex. beroenden av olika slag (61 %), en hänsynslös livsstil eller brist på motivation (64 %) och brist på kunskap om ekonomibehärsande (78 %) hade ökat under ett år. Några procent av de svaranden ansåg att orsaker som oväntade förändringar i livssituationen och ökningen av levnadskostnaderna hade minskat under ett år. (Konsumentverket, 2011)

Figur 2. Unga personers bakomliggande orsaker till skulder (Konsumentverket, 2011).

I förfrågan så skulle svaranden också avgöra i vilken mån de ansåg att tre omständigheter inverkade på skuldsättningen hos personer i alla åldrar. De tre omständigheterna som bedömdes var att kredit gavs utan att före detta undersöka betalningsförmågan, att marknadsföringen av krediter var riklig och kostnader som uppstått i och med försenade återbetalningar på en skuld. Resultatet visade att 68 % ansåg att den rikliga marknadsföringen av krediter inverkade väldigt mycket på skuldsättningen, och även över 50 % av svaranden ansåg att kredit, som gavs utan att på förhand undersöka betalningsförmågan, inverkade på skuldsättningen väldigt mycket. (Konsumentverket, 2011)

Figur 3. Hur mycket olika faktorer inverkar på skuldsättningen (Konsumentverket, 2011).

Länsstyrelsens publikation från år 2000 räknar upp en hel del andra orsaker som ligger bakom de ungas betalningsvårigheter. Orsakerna som här räknas upp är arbetslöshet, skilsmässa, borgen, anskaffning av egen bostad, skadestånd som uppstått i och med misstag i ungdomen, låginkomst, spelberoende, entreprenörskap och en livsstil som går ut på att leva över sina tillgångar. (Koljonen & Rönner-Paakkanen, s. 9)

Olika slags krediter har en nära koppling till överskuldsättning och de flesta unga har en väldigt negativ inställning till krediter. Något som unga, skuldsatta personer ändå vet, är att man lätt beviljas kredit utan borgen och egna besparingar och detta känns lätt att ansöka om då den unge personens inkomster inte räcker till. (Lehtinen & Remes 2005, 111-112)

Enligt en intervju som YLE Uutiset gjorde i november 2012 med en skuldrådgivare så har studeranden speciellt svårt med snabbkrediter. 70-80 % av de som söker hjälp av denna skuldrådgivare hade problem med just snabbkrediter. (YLE Uutiset, Harkitsematon pikaviippi vie opiskelijan luottotiedot, 2012.) Åldersgruppen unga personer i åldern 20-28 år var år 2008 den åldersgrupp där flest personer under ett år hade tagit snabbkredit, som i många fall är mer problematiskt än ”vanlig” kredit. (Rantala & Tarkkala s. 24)

Ur Konsumentverkets undersökning kan det utläsas att 75 % av ekonomi- och skuldrådgivare ansåg att deras unga kunder hade blivit skuldsatta av just snabbkrediter. (Konsumentverket, 2013)

4 UNDERSÖKNINGEN

I undersökningen får respondenterna uttrycka sig om sina åsikter angående orsaker till de unga finländarnas skuldsättning samt hurdan deras inställning är till snabbkrediter. Även respondenternas medvetenhet om betalningsanmärkningarnas följder kommer att undersökas.

4.1 Planering och genomförande av undersökning

Syftet med undersökningen är att kartlägga studerandes åsikter om de bakomliggande orsakerna till ungas skuldsättning och betalningsanmärkningar. Syftet är även att klarlägga vilken syn studeranden har på snabbkrediter samt hur medvetna de studerande är om betalningsanmärkningarnas följder.

Som undersökningsmetod används en standardiserad enkät. Underlag för frågorna samlas genom litteraturstudier och allmän kunskap om ämnet. Den standardiserade enkäten innefattade åtta frågor varav en fråga (6) kunde preciseras närmare. Enkäten delades ut till tre olika personer för prövning. Pilotgruppen bestod av vänner och släkt till skribenten. Pilotgruppen ledde till förtydligande och omskrivning av fråga nummer två.

Efter genomgång och analysering av svaren, så kommer matriser att ställas upp. Orsakerna bakom de unga finländarnas skuldsättning kommer att delas upp i tre kategorier: de som inverkar på mycket eller väldigt mycket, de som inverkar i någon mån och de som inte inverkar över huvudtaget. De studerandes inställning till snabbkrediter och orsakerna bakom inställningen kommer att finnas med i en annan matris. I den tredje matrisen kommer tre omständigheter att jämföras med varandra, dvs. vad som förändrats år 2014 jämfört med år 2011.

Urvalet kommer att bestå av 93 elever som studerar företagsekonomi första och andra året på yrkeshögskolan Arcada i Helsingfors, vilket betyder att undersökningens population består av unga studerande i åldern 18-30 år.

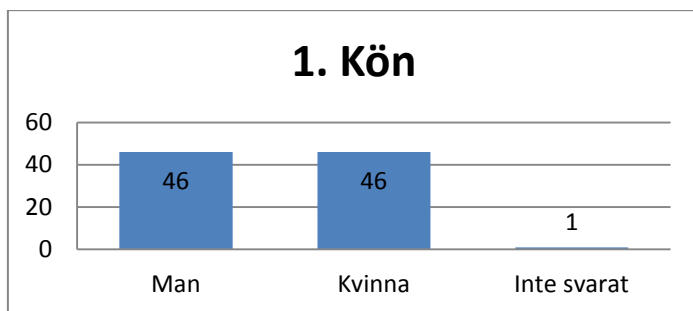
4.2 Resultat

Frågeformulären delades ut under september månad i två klasser på lektionstid. Målet var att få in åtminstone 40 svar. Sammanlagt 93 personer svarade på enkäten och de var i åldern 18-28, baserat på vad de själv uppgav som sin ålder. Frågeformuläret bestod av åtta frågor varav en fråga var en s.k. öppen fråga och resten var flervalsfrågor.

Resultatet presenteras per fråga och visualiseras med grafer gjorda i Microsoft Excel-program.

4.2.1 Basfakta om respondenterna (kön)

Den första frågan handlade om svarandes kön. 49,4%, eller 46 stycken av de som svarade var män och likaså 49,4 %, eller 46 stycken av de som svarade var kvinnor. En person besvarade inte frågan.

Figur 4. Fördelningen mellan könen.

4.2.2 Orsakerna bakom unga finländarnas skuldsättning

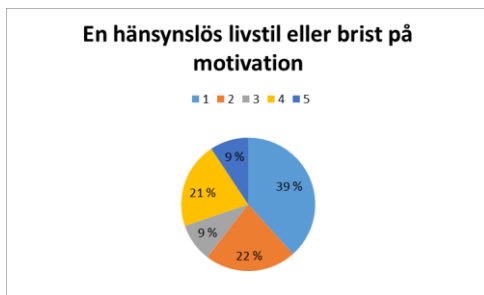
Syftet med den andra frågan var att reda ut orsakerna bakom de unga finländarnas skuldsättning dvs. hur mycket de studerande upplevde att olika faktorer inverkade på unga finländares skuldsättning. Frågan löd ”Antalet betalningsanmärkningar har ökat bland unga personer i Finland och även skuldsättningen hos dessa personer. Nedan finns fem omständigheter som kan ligga bakom denna ökade skuldsättning hos unga finländare. Rangordna följande omständigheter efter hur du tycker att de påverkar de unga finländarnas skuldsättning (dvs. den orsak som du anser påverkar mest = 1, näst mest = 2, osv.)”. På denna fråga svarade 86 personer.

42 % av studerandena ansåg att beroenden av olika slag inverkade minst på unga finländares skuldsättning och 15 % ansåg att beroenden av olika slag inverkade mest.

Figur 5. Beroenden av olika slag.

Angående det andra alternativet, en hänsynslös livsstil eller brist på motivation, så ansåg 9 % att detta inverkade minst på de unga finländarnas skuldsättning, och 39 % ansåg att detta inverkade mest på skuldsättningen. Denna omständighet ansåg alltså studeranden att inverkade mest på de ungas skuldsättning.

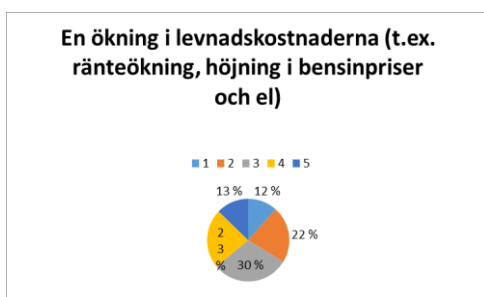
Figur 6. En hänsynslös livsstil eller brist på motivation.

15 % av de som svarade ansåg att överraskande förändringar som inverkar på livssituationen minst inverkar på de unga finländarnas skuldsättning, medan 9 % ansåg att dessa förändringar inverkar mest på livssituationen.

Figur 7. Överraskande förändringar som inverkar på livssituationen.

13 % ansåg att en ökning i levnadskostnaderna minst inverkar på de unga finländarnas skuldsättning medan 12 % ansåg att detta alternativ inverkar mest.

Figur 8. En ökning i levnadskostnaderna.

Fattigdom är en omständighet som 15 % av de som svarade ansåg att minst inverkade på de unga finländarnas skuldsättning och 22 % ansåg att detta inverkade mest. Denna omständighet ansåg studeranden alltså att inverkade näst mest på de ungas skuldsättning.

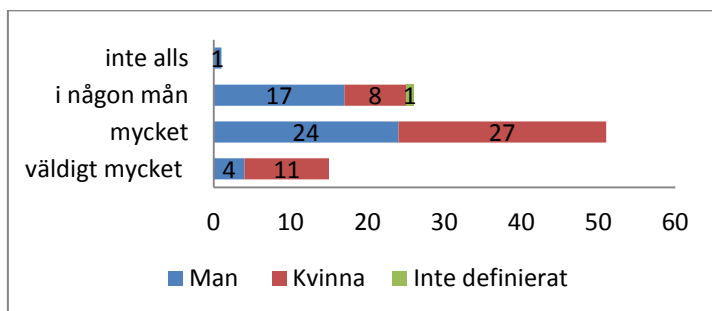

Figur 9. Fattigdom.

4.2.3 Inverkan som underlåtenheten att undersöka betalningsförmågan har på skuldsättningen

Den tredje frågan handlade om i vilken mån den svarande ansåg att kredit, som ges utan att före detta undersöka betalningsförmågan, inverkar på de unga finländarnas skuldsättning.

En person (1 %) ansåg att en sådan här kredit inte inverkar på skuldsättningen bland de unga, medan 26 personer (28 %) ansåg att denna i någon mån inverkar på skuldsättningen. Majoriteten av svaranden, 55 procent, det vill säga 51 personer ansåg att sådana här krediter inverkar på skuldsättningen mycket och 16 personer (16 %) ansåg att den inverkar väldigt mycket.

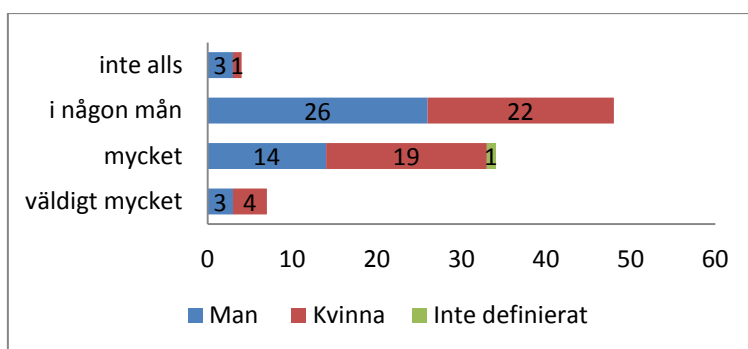

Figur 10. Underlåtenhet att undersöka betalningsförmågan.

4.2.4 Inverkan som krediternas rikliga marknadsföring har på skuldsättningen

Den fjärde frågan tangerade ämnet med riklig marknadsföring av krediter och här skulle svaranden avgöra i vilken mån de ansåg att en riklig marknadsföring inverkade på de unga finländarnas skuldsättning.

Fyra personer, alternativt 4 % av de svarande, ansåg att riklig marknadsföring av krediter inte alls hade någon inverkan på de unga finländarnas skuldsättning. Majoriteten, 52 % eller 48 personer av de som svarade ansåg att marknadsföringen i någon mån inverkar på skuldsättningen hos unga finländare. 37 % eller 34 personer ansåg att marknadsföringen inverkar mycket medan igen 7 %, sju personer ansåg att marknadsföringen verkade väldigt mycket på de unga finländarnas skuldsättning.

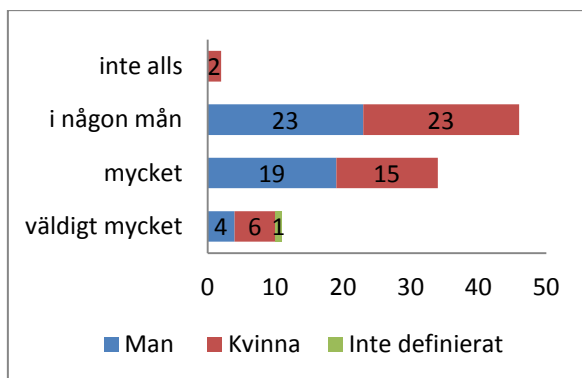

Figur 11. Riklig marknadsföring av krediter.

4.2.5 Inverkan som försenade återbetalningar har på skuldsättningen

Den femte frågan på frågeformuläret var en fråga om huruvida de svarande ansåg att kostnader som uppstått i samband med försenade återbetalningar inverkar på finländarnas skuldsättning.

Två personer och samtidigt ungefär 2 procent, ansåg att dessa kostnader inte alls inverkar på skuldsättningen. Majoriteten, dvs. 49 % eller 46 personer ansåg att kostnaderna i någon mån verkade, och 37 %, eller 34 personer ansåg att kostnaderna verkade väldigt mycket på skuldsättningen. 12 %, eller 11 av de svarande ansåg att kostnaderna verkade på väldigt mycket.

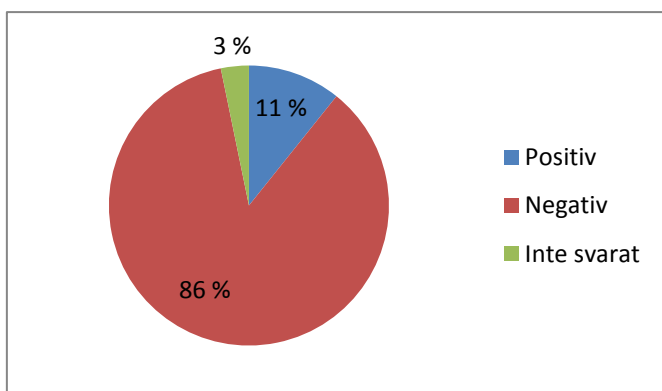

Figur 12. Försenade återbetalningar.

4.2.6 Studerandes inställning till snabbkrediter

Den sjätte frågans syfte var att utreda studerandes inställning till snabbkrediter och frågan löd ”Anser du att studeranden har en positiv eller negativ inställning till snabbkrediter?”.

86 % av de som svarade, dvs. 80 personer, ansåg att studeranden har en negativ inställning till snabbkrediter, medan 11 %, dvs. tio personer ansåg att studeranden har en positiv inställning till snabbkrediter. Av dessa tio personer var fem kvinnor och fem män. Tre personer besvarade inte frågan.

Figur 13. De studerandes inställning till snabbkrediter.

4.2.7 Orsakerna bakom studerandenas inställning till snabbkrediter

Sjunde frågan var en öppen fråga och hängde ihop med fråga sex där svarande hade en möjlighet att förklara varför han eller hon var av en viss åsikt i föregående fråga. Bilaga 2 presenterar alla svar som kom in på denna fråga.

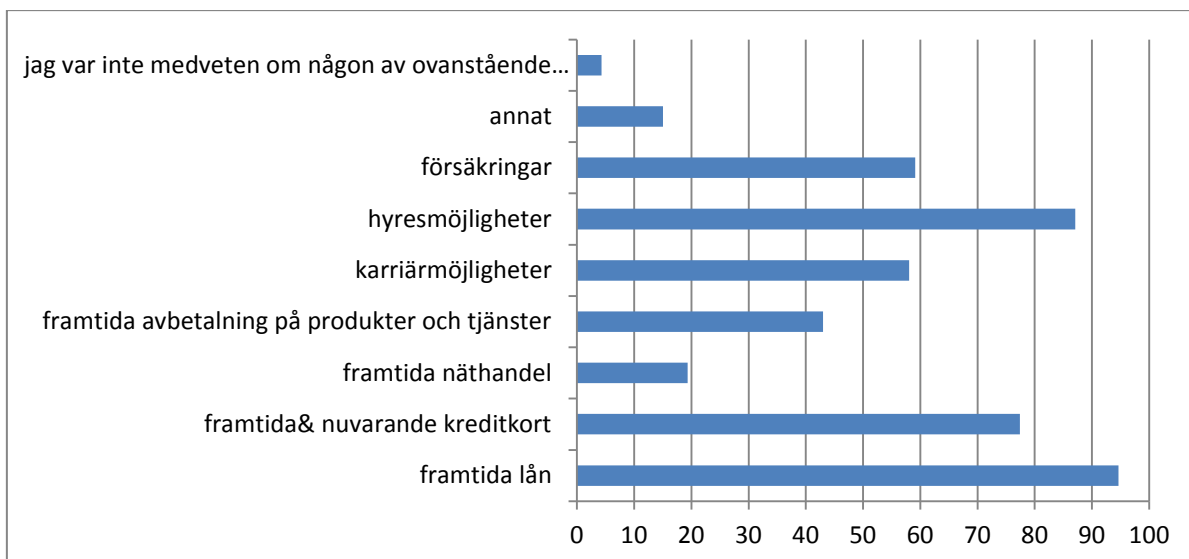
På basis av de svar som kom in på fråga sju så kan man konstatera att den negativa bild de studerande har av snabbkrediter kan i de flesta fall kopplas till de höga räntorna som snabbkrediterna har. Även bl.a. följderna av snabbkrediterna och den negativa bild vårt samhälle ger av dessa krediter, inverkade på studerandenas åsikter. Positivt med snabbkrediter ansågs bl.a. vara att de är lättillgängliga och snabba att få.

Omedvetenhet och inkompetens angående ekonomi har enligt flera källor varit orsaken bakom skuldsättningen hos unga finländare. Enligt undersökningen som Konsumentverket gjorde år 2011, meddelade långt över 70 % av skuldrådgivarna att inkompetensen hade ökat som enskild orsak bakom ungas skuldsättning under ett år. De studerande poängterade flitigt i fråga sju om hur medvetna studerande är om räntor och om hur de blivit lärda om att snabbkrediter är något negativt.

4.2.8 Studerandens kunskaper om betalningsanmärkningarnas följder

Syftet med den sista frågan (fråga åtta) var att kartlägga hur medvetna studeranden är om de följder som betalningsanmärkingar har.

95 % av studerandena var medvetna om att betalningsanmärkingar inverkar på möjligheterna att i framtiden få lån och 77 % visste om att en betalningsanmärkning inverkade på kommande, men också nuvarande, kreditkort. Att en betalningsanmärkning inverkade på hyresmöjligheterna var 87 % av studerandena medvetna om, och att en anmärkning kunde inverka på karriärmöjligheterna var 58 % av studerandena medvetna om. 59 % av studerandena visste att försäkringar påverkas av betalningsanmärkingar. 43 % att betalningsanmärkingar påverkar avbetalning på produkter och tjänster i framtiden, 19 % att det påverkar framtida näthandel och 28 % att de påverkar mobilabonnemang. 15 % svarade att de var medvetna om ännu någon annan följd och 4 % svarade att de inte var medvetna om någon av föregående alternativ.

Figur 14. De studerandes medvetenhet om betalningsanmärkningarnas följder.

5 SAMMANFATTNING OCH ANALYS

Undersökningens resultatet presenteras härnäst genom tre matriser.

	Fråga 2	Fråga 3	Fråga 4	Fråga 5	Fråga 8
Inverkar mycket eller väldigt mycket	En hänsynslös livsstil eller brist på motivation, fattigdom	Underlåtenhet att undersöka betalningsförmågan	-	-	
Inverkar i någon mån	Beroenden av olika slag, överraskande förändringar, en ökning i levnadskostnaderna	-	Riklig marknadsföring av krediter	Försenade återbetalningar	Medvetenhet om betalningsanmärkningarnas följder
Inverkar inte	-	-	-	-	

Tabell 1. Orsakerna bakom de unga finländarnas skuldsättning.

Enligt studerandena inverkade alltså en hänsynslös livsstil eller brist på motivation väldigt mycket på de unga finländares skuldsättning och likaså fattigdom. Här är det bra att komma ihåg att undersökningen gjordes ur de studerandes synvinkel och att studerandes inkomster är väldigt låga. De studerande ansåg även att underlåtenhet att undersöka betalningsförmågan före en beviljad kredit inverkade på de ungas skuldsättning mycket.

En hänsynslös livsstil hänger ihop med underlåtenheten hos kreditgivaren att undersöka betalningsförmågan hos kreditsökande innan kredit beviljas. I teoridelen (s.14) nämnde jag att en av följderna av en betalningsanmärkning är att personen har svårare att få banklån och att det är så gott som omöjligt för personen att få lån utan säkerhet. De institutioner som erbjuder lån kontrollerar nämligen i allmänhet lånesökandes kredituppgifter för att försäkra sig om hans betalningsförmåga. De som faktiskt är i behov av krediter kommer, förr eller senare, att hitta ”kryphålen” dvs. de kreditbolag som ger kredit utan att på förhand kontrollera den lånesökandes betalningsförmåga. Att inte kontrollera en persons betalningsförmåga kan t.ex. betyda att kreditbolaget ger kredit till en person med betalningsanmärkningar, eftersom de tror eller litar på att personen just nu har en bättre betalningsförmåga än vad historien berättar och att han nog kan betala tillbaka snabbkrediten.

De studerande ansåg att beroenden av olika slag, överraskande förändringar, en ökning i levnadskostnaderna, riklig marknadsföring av krediter och försenade återbetalningar var orsaker som i någon mån inverkar på de unga finländarnas skuldsättning.

De unga studerandena visade en hel del kunskap om betalningsanmärkningarnas följder och hur allvarliga de är så omedvetenhet angående betalningsanmärkningar är knappast den största orsaken bakom unga studerandes skuldsättning. Men trots allt var det 4 % av de studerande som inte kände till en enda av betalningsanmärkningarnas följder.

Inställning till snabbkrediter	Positiv	Negativ
Orsak bakom inställning	Lättillgängliga, lätta att få, snabba, enkla, omedvetenhet	Negativt i media, berättelser av andra om hur negativt, höga räntor , risker, orsakar problem (t.ex. svår skuldprocess), icke-lönsamt, vårdslöst osv.

Tabell 2. De unga finländarnas inställning till snabbkrediter.

Det som står relativt klart på basis av fråga 6 och 7 är att de studerande har en negativ bild av snabbkrediter. I min teoridel på s.20 nämnde jag att YLE Uutiset år 2012 rapporterade att det var speciellt studerande som hade svårt med snabbkrediter, men detta ser ut att mer hänga ihop med någonting annat som t.ex. låga inkomster än

studerandes inställning till snabbkrediter. Matrisen ovanför visar resonemangen bakom studerandes inställning till snabbkrediter.

	År 2011 (ekonomi-och skuldrådgivare)	År 2014 (studerande)
Underlåtenhet att undersöka betalningsförmågan	90 %	71 %
Riklig marknadsföring av krediter	95 %	44 %
Försenade återbetalningar	75 %	49 %

Tabell 3. Omständigheter som förändrats år 2014 jämfört med år 2011.

Skuldrådgivarnas svar om underlåtenhet att undersöka betalningsförmågan hängde ganska bra ihop med studerandes åsikter. 71 % av de studerande ansåg att kredit, som ges utan att före detta undersöka betalningsförmågan, väldigt mycket eller mycket inverkar på de ungas finländarnas skuldsättning. Nästan 90 % av skuldrådgivarna var av samma åsikt. 49 % av de studerande ansåg att kostnader, som uppstått i samband med försenade återbetalningar mycket eller väldigt mycket inverkar på de unga finländarnas skuldsättning, medan ungefär 75 % av skuldrådgivarna ansåg att de inverkar mycket eller väldigt mycket.

Dock fanns det skillnader mellan studerandes och skuldrådgivares åsikter angående riklig marknadsföring som orsak bakom unga finländares skuldsättning. 44 % av de studerande ansåg att riklig marknadsföring mycket eller väldigt mycket inverkade på de ungas skuldsättning, medan ungefär 95 % av skuldrådgivarna var av samma åsikt.

Överlag så var skillnaderna mellan könen väldigt små. Man hade kunnat förväntat sig större skillnader mellan könen i och med att fler män procentuellt sett har betalningsanmärkningar än vad kvinnor har, vilket nämndes på s. 18. I frågan angående inställning, som exempel, hade man kunnat förväntat sig fler positiva svar av män än vad undersökningen visade.

6 AVSLUTNING

I detta arbete har jag behandlat ämnet skuldsättning med fokus på unga finländare. Jag har försökt utreda orsakerna bakom skuldsättningen och det höga antalet

betalningsanmärkningar och i och med detta också samtidigt utrett bl.a. medvetenheten bland de unga studerandena. Det var en utmanande uppgift att begränsa arbetet emedan ämnet var så brett. Jag tycker ändå att jag sist och slutligen lyckats ganska bra med avgränsningen i och med att materialmängden inte blev för stor.

Som undersökningsmetod använde jag mig av en enkät med fasta svarsalternativ. På en fråga kunde man precisera sitt svar. Underlag för frågorna samlades in genom litteraturstudier och eget intresse för ämnet. Enkäten delades ut till tre olika personer för prövning och pilotgruppen bestod av vänner och släkt till skribenten. Enkäten delades ut till två klasser på yrkeshögskolan Arcada i Helsingfors. Undersökningens tillförlitlighet i dessa klasser är relativt hög, men då undersökningsgruppen representerade endast en svenskspråkig skola så kan man inte generalisera resultaten utöver denna population.

Under undersökningens gång väcktes tanken, att det skulle vara intressant att göra en liknande undersökning med studeranden i olika utbildningar runt om i landet samt att kunna jämföra svenskspråkiga och finskspråkiga studerandens åsikter om detta ämne.

Det har varit väldigt intressant att forska om ämnet och jag är nöjd med slutresultatet. I och med arbetet har jag inte bara fått en djupare insyn i betalningsanmärkningarnas betydelse och uppkomst, utan jag har även fått en insyn i hur människor tänker på olika sätt.

Till sist vill jag tacka alla som deltog och därmed gjorde det möjligt för mig att göra denna undersökning.

KÄLLOR

Asiakastieto. 2013. Tillgänglig: http://www.asiakastieto.fi/web/guest/ajankohtaista/-/asset_publisher/h9Y2/content/id/45342. Hämtad: 15.10.2014.

Ejvegård, Rolf. 2009. *Vetenskaplig metod*, Lund: Studentlitteratur, 183 s.

Iltta-Sanomat. 2014. Tillgänglig: <http://www.iltasanomat.fi/kotimaa/art-1288692931973.html>. Hämtad: 25.10.2014.

Jangmani. 2014. Tillgänglig: <http://www.jangmani.fi/fyrkat/flainaaminenarticle-1.html>. Hämtad: 25.10.2014.

Koljonen Virpi & Römer-Paakkanen Tarja. 2000. ‘...*Silloin ei ois pitäny hölmöillä...*’. *Ylivelkaantuminen nuorena velkaantuneiden näkökulmasta*, Helsingfors. Etelä-Suomen lääninhallituksen julkaisuja , 38s.

Konsumentverket. 2011. Tillgänglig: <http://www.kuluttajavirasto.fi/File/600b90d9-06f1-44ee-92fd-064878a41ce3/Talous-%20ja%20velkaneuvojille%20tehdyn%20kyselyn%20tulokset.pdf>. Hämtad: 28.2.2014

Kuluttajaliitto. 2013. Tillgänglig: http://www.kuluttajaliitto.fi/teemat/kuluttajan_talous/raha-asiat_ja_niiden_hoito/maksuhairiomerkinta_ja_sen_vaikutukset. Hämtad: 28.2.2014

Lainaopas. 2014. Tillgänglig: <http://www.lainaopas.fi/pikavipit.php>. Hämtad: 26.10.2014.

Lainatieto. 2014. Tillgänglig: <http://www.lainatieto.fi/luottokortit/>. Hämtad: 26.10.2014.

Lehtinen, Anna-Riitta & Remes, Ritva. 2005, Kulutus nuorten velkaantumisen takana?. I: J. Leskinen, H. Hallman, M. Isoniemi, L. Perälä, T. Pohjoisaho & E. Pylvänäinen, red. *Vox consumptoris – Kuluttajan ääni*, Savion Kirjapaino Oy. s. 107-120.

Luottokortti.com, 2014. Tillgänglig: <http://www.luottokortti.com/kenelle-voidaan-myontaa-luottokortti/>. Hämtad: 5.10.2014.

- Nordea. Tillgänglig: <http://www.nordea.fi/henkil%C3%B6asiakkaat/p%C3%A4ivitt%C3%A4iset+raha-asiat/kortit/859992.html>. Hämtad: 26.10.2014.
- OP-Pohjola. 2014. Tillgänglig: <https://www.op.fi/op?cid=150247035>. Hämtad 5.10.2014.
- Omatieto. 2014. Tillgänglig: <https://www.omatieto.fi/pdf/Luottotietomerkinnaat.pdf>. Hämtad: 28.2.2014
- Parpola, Antti & Kiljala, Jarmo. 2005, *Hyvä vai paha tieto? Suomalaisen luottotietotoiminnan vaiheet*, Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 173 s.
- Patel, Runa & Davidson, Bo. 2011, *Forskningmetodikens grunder*, Lund: Studentlitteratur Ab, 149 s.
- Pikavippi24, 2012. Tillgänglig: <http://pikavippi24.wordpress.com/2012/05/11/pikavippien-markkinointi/>. Hämtad: 15.10.2014
- Rantala, Kati & Tarkkala, Heta. 2009. Kotitalouksien velkaongelmien nykytila ja kehitys. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos tutkimustiedonantaja 90/2009. Helsingfors.
- Suomen asiakastieto. 2013, Maksuhäiriöisiä kuluttajia 17 000 vuodessa lisää
Tillgänglig: : http://www.asiakastieto.fi/web/fi/asiakastieto/ajankohtaista/-/asset_publisher/gxzzwXCm45vn/content/maksuhairioisia-kuluttajia-17-000-vuodessa-lisaa. Hämtad: 28.2.2014
- Svea Ekonomi. 2014. Tillgänglig: http://www.svealaina.fi/lainasanasto_lainaa_ilman_luottotietoja.html. Hämtad:25.10.2014.
- Svenska Yle. 2013.Tillgänglig: <http://svenska.yle.fi/artikel/2013/04/12/var-tionde-ungvuxen-har-betalningsanmarkning>. Hämtad: 28.2.2014
- Takuu Säätiö. 2014. Tillgänglig: http://www.takuusaatio.fi/usein_kysyttya/luottotiedot/#token-379999
<http://www.takuu-saatio.fi/?x18262=469916>. Hämtad: 28.2.2014

Taloussuomi. 2013. Tillgänglig: <http://www.taloussuomi.fi/lainat-ja-vipit/pikavippilaki-kesakuu-2013-korkokatto-alle-2000-euron-vipeille>. Hämtad: 12.8.2014

Turkulainen. 2014. Tillgänglig: <http://www.turkulainen.fi/artikkeli/stub-1395>. Hämtad: 15.10.2014.

Turun Sanomat. 2014. Tillgänglig: <http://www.ts.fi/uutiset/talous/647552/Lainmuutos+romahdutti+pikavippien+maaran>. Hämtad: 25.10.2014.

Uusilaina.fi. 2013. Tillgänglig: <http://www.uusilaina.fi/suomen-asiakastieto/>. Hämtad: 28.2.2014

Velkakiette. 2014. Tillgänglig: <http://evl.fi/velkakierre.nsf/sp2?open&cid=Content819A4&vasennavinf=Valikko%5CVelkakierre%20uhkaa%20-%20mik%C3%A4%20neuvoksi?&vasennavinfa=o>. Hämtad: 15.10.2014.

Verkkouutiset. 2013. Tillgänglig: <http://www.verkkouutiset.fi/talous/Maksamaton%20vuokra%20usein%20nuorten%20maksuh%C3%A4iri%C3%B6iden%20syy-6330>. Hämtad: 15.10.2014.

Yle Uutiset. Harkitsematon pikavippi vie opiskelijan luottotiedot. 2012. Tillgänglig: http://yle.fi/uutiset/harkitsematon_pikavippi_vie_opiskelijan_luottotiedot/6384361. Hämtad: 22.8.2014

Lagstiftning:

Kreditupplysningslag 11.5.2007/527

Lag om konkurs-och företagssaneringsregistret 20.2.2004/137

BILAGA 1. Frågeformulär

Unga finländares skuldsättning

1. Kön

- man
- kvinna

2. Antalet betalningsanmärkningar har ökat bland unga personer i Finland och även skuldsättningen hos dessa unga personer. Nedan finns fem omständigheter som kan ligga bakom denna ökade skuldsättning hos unga finländare. Rangordna följande omständigheter efter hur du tycker att de påverkar de unga finländarnas skuldsättning (dvs. den orsak som du anser påverkar mest=1, näst mest =2, osv.)

beroenden av olika slag

en hänsynslös livstil eller brist på motivation

överraskande förändringar som påverkar livssituationen (t.ex. skiljsmessa, arbetslöshet, sjukdom)

en ökning i levnadskostnaderna (t.ex. ränteökning, höjning i bensinpriser och el)

fattigdom (små inkomster, vilket innebär att det inte finns spelrum för extra kostnader)

3. Antalet betalningsanmärkningar har ökat bland unga personer i Finland och även skuldsättningen hos dessa unga personer. I vilken mån anser du att kredit som ges utan att före detta undersöka betalningsförmågan påverkar de ungas skuldsättning?

- väldigt mycket
- mycket
- i någon mån
- inte alls

4. Antalet betalningsanmärkningar har ökat bland unga personer i Finland och även skuldsättningen hos dessa unga personer. I vilken mån anser du att riklig marknadsföring av krediter påverkar finländarnas skuldsättning?

- väldigt mycket
- mycket
- i någon mån
- inte alls

5. Antalet betalningsanmärkningar har ökat bland unga personer i Finland och även skuldsättningen hos dessa unga personer. I vilken mån anser du att kostnader som uppstått i och med försenade återbetalningar påverkar finländarnas skuldsättning?

- väldigt mycket
- mycket
- i någon mån
- inte alls

6. Anser du att studeranden har en positiv eller negativ inställning till snabbkrediter?

- positiv
- negativ

7. Varför?

8. Betalningsstörningar har följder. Vilken/vilka av följande alternativ är du medveten om att kan påverkas som en följd av en betalningsstörning?

- framtida lån

- framtida& nuvarande kreditkort
- framtida näthandel
- framtida avbetalning på produkter och tjänster
- mobilabonemang
- karriärmöjligheter
- hyresmöjligheter
- försäkringar
- annat
- jag var inte medveten om någon av ovanstående följder

BILAGA 2. Respondenternas åsikter angående snabbkrediter

(man, negativ): ”Mycket negativt om det i nyheterna”

(man, negativ): ”Berättelser om bluffar och höga räntor”

(man, negativ): ”Ingen jag känner använder sig av snabblån, för att de inser de enorma räntorna och vilka risker dessa för med sig.”

(man, negativ): ”Studeranden får ofta höra om hur dumt det är att ta snabblån.”

(man, negativ): ”Stora räntor, känns osäkert”

(man, negativ): ”Opålitligt och hög ränta”

(man, negativ): ”Brukar orsaka problem”

(man, negativ): ”Det talas negativt om det i medierna”

(man, negativ): ”brukar orsaka problem”

(man, negativ): ”Det brukar ofta leda till att man tar ett till för att betala det förra”

(man, negativ): ”p.g.a. räntan och risken för en svår skuldprocess”

(man, negativ): ”Största delen vet att det inte lönar sig.”

(man, negativ): ”Eftersom de oftast vet om den höga räntan som ingår. Dessutom har många blivit lärda att dessa är en negativ sak.”

(man, negativ): ”De flesta vet att det är alldeles för hög ränta”

(man, negativ): ”Hög ränta”

(man, negativ): ”Man får alltid nu och då höra skräckhistorier om att räntan är så jävligt hög att det skulle orsaka mer problem än man hade från förut”

(man, negativ): ”oftast har väldigt höga räntor m.m”

(man, negativ): ”De flesta har säkert redan uppfattat att snabbkrediter är något som är gjort för att utnyttja människor i en dålig livssituation”

(man, negativ):”SNABBA CASH OCH HÖG RÄNTA”

(man, negativ):”Vårdslöst.”

(man, negativ):”Snabbkrediter är ingen ny uppfinning och de positiva tankar har i stort sett dött ut i och med de fall av vissa firmor som har fällt ut i rätten som höll på med snabblån.”

(man, negativ):”Allt skall ändå betalas tillbaka med ränta”

(man, negativ):”Höga räntor”

(man, negativ):”De flesta vet att de har extremt höga räntor och förstår att det inte är fiffigt att ta snabbkredit.”

(man, negativ):”Höga räntorna”

(man, negativ):”För att räntorna är så höga. Jag anser att många inte litat eller anser att snabbkrediter lönar sig. Många använder hellst snabbkrediter om man inte ser någon annan vettig lösning.”

(man, negativ):”p.g.a. de höga räntorna och dåligt rykte kring snabbkredit tjänster”

(man, negativ):”De flesta studerande är kloka nog att inte ta snabblån, det finns alternativ som studiestöd och bostadslån”

(man, negativ):”välutbildade”

(man, negativ):”Hög ränta, oftast.”

(man, negativ):”för dom vet att dom inte har råd att betala tillbaka.”

(man, negativ):”Så höga räntor”

(man, negativ):”Talar en del negativt om snabbkrediter”

(kvinna, negativ):”RÄNTAN ÄR HÖG”

(kvinna, negativ):”Det pratas mycket om i ett negativt ljus. Inställningen varierar stort beroende de vänner studerande har”

(kvinna, negativ):” Jag har iallafall blivit lärd att aldrig ta snabbkredit. Både hemifrån och från skolan.”

(kvinna, negativ):”De har så hög ränta”

(kvinna, negativ):”p.g.a. räntan på ”lånet”, man hamnat i en sk. (velkakierre) skuld om och om igen – risken är för stor”

(kvinna, negativ):”Det beror helt på varifrån man är, men jag anser att de flesta har fått höra om ”skräckscenarion” om hur det kan gå.”

(kvinna, negativ):”Ofta måste man betala mycket mer tillbaka”

(kvinna, negativ):”Man vinner aldrig i att ta ett snabblån”

(kvinna, negativ):”En skuld är alltid en skuld, och skall betalas tillbaka. De flesta studerand jag känner har små inkomster och vågar inte/vill inte ta kredit.”

(kvinna, negativ):”hög ränta”

(kvinna, negativ):”Ränteprocenten ör oftast hög och det bildas lätt en ond cirkel med mera skulder”

(kvinna, negativ):”höga räntor då man betalar tillbaka”

(kvinna, negativ):”Snabbkrediter verkar skummt då det är så lätt att få. Krediterna har en hög ränta och jag tror att man vill undvika lån så långt det går”

(kvinna, negativ):”man är medveten om hur höga räntor det kan uppstå. Så man kanske inte vill ta den risken att man senare får stora skulder.”

(kvinna, negativ):”Eftersom som räntan är mycket större än den lånade summan, så man blir på förslust med snabbkrediter.”

(kvinna, negativ):”Väldigt dyrt att betala tillbaka lånet”

(kvinna, negativ):”Vad jag har förstått så har unga studeranden ganska bra förstått det negativa i dem.”

(kvinna, negativ):”För att de orsakar problem i längden”

(kvinna, negativ):”Jag tror att de flesta studeranden förstår och är medvetna av hur svårt det är att ha kontroll på snabbkrediter, de som tar sådana tror jag använder det som en sista chans att fixa sina grejor.”

(kvinna, negativ):”Det kan vara svårt att betala tillbaka då man knappast har så stora inkomster, och största delen förstår väll det.”

(kvinna, negativ):”Känns som en kortvarig lösning och som att det har ett negativt status.”

(kvinna, negativ):”De flesta i min vänkrets har en väldigt negativ inställning till snabbkrediter, mestadels för att de beviljas (för) lätt och deras ränta + kostnader är alldeles för höga. Anser att snabbkredit är en form av utnyttjande av personer med behov - som inte förmår att se någon annan utväg.”

(kvinna, negativ):”Jag antar att andra tycker som jag. Snabbkrediter är ofta lurande.”

(kvinna, negativ):”Det blir så mycket att betala även av en lite lån.”

(kvinna, negativ):”många studeranden kanske väljer att ta studielån istället, jag tror att många är rädda för snabbkrediter”

(kvinna, negativ):”De flesta förstår att de har väldigt höga räntor.”

(kvinna, negativ):”Man kollar ej upp betalningsförmågan. Många vet att dett är något lurt med krediter som ges ut snabbt.”

(kvinna, negativ):”Många får för lite information om vad snabbkrediter innebär.”

(kvinna, negativ):”höga räntor, kan leda till mera skuld o. betalningsstörningar i framtiden”

(kvinna, negativ):”De jag känner vet att snabbkrediter har väldigt höga räntor (orimligt höga) och därmed ej är ekonomiskt lönsamma. Iofs tyckersäkert de unga med betalningsstörningar raka motsatsen.”

(kvinna, negativ):”Det beror helt på person anser jag så mitt svar ligger mittemellan, svårt att säga. Men med mera upplysning om skuldsättning osv. anset jag att den allmänna inställningen till dessa snabbkrediter blivit negativare.”

(kvinna, negativ):”Höga räntor.”

(kvinna, negativ):”Tror det är lite tudelat men att de flesta nu förstår att man inte ska lita på snabblånen. Man skuldsätter sig bara mer och tar bara lån efter lån.”

(kvinna, negativ):”Det blir jätte mycket kostnader om man lyfter snabbkrediter. Det har också varit mycket negativa artiklar/nyheter i media.”

(inte definierad, negativ):”Alla förstår att snabbkrediter har hög ränta, och därför vill de flesta inte ta dem”

(man, positiv):”Finns lätt tillgängligt och lätt att få”

(man, positiv):”Lätt tillgängligt”

(man, positiv):”För det är lätt att tar snabblån och man kanske ”kommer på något roligt man vill göra”. Så tar de lån”

(kvinna, positiv):”Många verkar ha lätt att få pengar ”så där bara”

(kvinna, positiv):”har hört om allt för många som håller på med det”

(kvinna, positiv):”Snabbt och relativt enkelt”

(kvinna, positiv):”Därför att pengarna är lätta att få på sitt konto med en liten ansträngning. En ung person förstår inte konsekvenserna som ett credit kan ha vid ett senare tillfälle när återbetalning gäller.”

(kvinna, positiv):”Många förstår inte vad snabbkredit betyder och tror det är ett bra alternativ”